ĢENERĀLADVOKĀTA PAOLO MENGOCI [PAOLO MENGOZZI]
SECINĀJUMI,
sniegti 2018. gada 27. jūnijā [1]

Lieta C-257/17

C.
un
A.
pret
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

(*Raad van State* (Valsts padome, Nīderlande) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Izslēgšana no Direktīvas 2003/86 piemērošanas jomas – Savienības tiesību normas, kas saskaņā ar valsts tiesību normām ir piemērojamas tieši un bez nosacījumiem – Tiesas kompetence – Tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos – 15. panta 1. un 4. punkts – Atteikums piešķirt trešās valsts valstspiederīgajam patstāvīgu uzturēšanās atļauju pēc piecu gadu uzturēšanās dalībvalstī – Valsts tiesiskais regulējums, ar ko nosaka pienākumu sekmīgi nokārtot sabiedriskās integrācijas pārbaudījumu – Procesuāls nosacījums – Patstāvīgas uzturēšanās pieteikuma iesniegšanas diena kā diena, no kuras stājas spēkā no apgādnieka neatkarīga uzturēšanās atļauja

I. Ievads

1. Ar šo *Raad van State* (Valsts padome, Nīderlande) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesa, pirmkārt, ir aicināta lemt par savu kompetenci interpretēt Padomes Direktīvu 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos [2] kontekstā, kurā attiecīgās pamatlietā aplūkotās situācijas ir skaidri izslēgtas no šī tiesību akta piemērošanas jomas. Valsts tiesībās, ar ko ir transponēta šī direktīva, ir vienpusēji paplašināta minētās direktīvas piemērošanas joma, lai to attiecinātu uz šādām situācijām.

2. Otrkārt, Tiesa ir aicināta atbildēt uz jautājumu, vai Savienības tiesībām ir pretrunā tas, ka gadījumā, ja trešās valsts valstspiederīgie, kuriem ir uzturēšanās tiesības ģimenes atkalapvienošanās nolūkā un kuri vēlas iegūt patstāvīgu uzturēšanās atļauju, dalībvalsts prasa, lai viņi pirms tam nokārto jaunu sabiedriskās integrācijas pārbaudījumu, un tādējādi – no kura datuma šī patstāvīgā uzturēšanās atļauja rada sekas.

3. Lai arī Tiesai jau ir lēmusi par Direktīvas 2003/86 7. pantā paredzēto integrācijas pasākumu un ir vērtējusi, vai Nīderlandē noteiktais sabiedriskās integrācijas pārbaudījums ir pieļaujams "integrācijas pasākums", ko saskaņā ar šo tiesību normu dalībvalsts var noteikt trešās valsts valstspiederīgajam, kurš vēlas ģimenes atkalapvienošanos, tai tomēr vēl nav ticis jautāts, vai saskaņā ar šīs direktīvas 15. panta 4. punktu var prasīt patstāvīgas uzturēšanās atļaujas pieteikuma iesniedzējam otrreiz nokārtot sabiedriskās integrācijas pārbaudījumu, lai iegūtu no apgādnieka neatkarīgas uzturēšanās tiesības.

1 Oriģinālvaloda – franču.

2 OV 2003, L 251, 12. lpp.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

4. No Direktīvas 2003/86 2. apsvēruma izriet, ka "pasākumi attiecībā uz ģimeņu atkalapvienošanos jānosaka saskaņā ar pienākumu aizsargāt ģimeni un ievērot ģimenes dzīves tiesības, kas paustas daudzos starptautisko tiesību aktos. Šī direktīva ievēro pamattiesības un ņem vērā principus, kurus jo īpaši atzīst Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pants un Eiropas Savienības Pamattiesību harta."

5. Saskaņā ar Direktīvas 2003/86 4. apsvērumu "ģimeņu atkalapvienošanās ir līdzeklis, lai padarītu iespējamu ģimenes dzīvi. Veicinot trešo valstu pilsoņu integrāciju dalībvalstī, ģimeņu atkal apvienošana palīdz radīt kultūrsociālo stabilitāti, kas veicina arī ekonomisko un sociālo kohēziju – Kopienas pamatmērķi, kas noteikts līgumā".

6. Direktīvas 2003/86 6. apsvērumā ir noteikts, ka, "lai aizsargātu ģimeni un nodibinātu vai saglabātu ģimenes dzīvi, pamatojoties uz vienotiem kritērijiem, jānosaka materiālie nosacījumi ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai."

7. Saskaņā ar Direktīvas 2003/86 15. apsvērumu "jāveicina ģimenes locekļu integrācija. Šim nolūkam tiem piešķir no apgādnieka neatkarīgu statusu, jo īpaši laulības vai partnerības sabrukuma gadījumā, un pieeju izglītībai, nodarbinātībai un profesionālajām apmācībām ar tādiem pašiem nosacījumiem kā personām, ar kurām tās ir atkalapvienotas saskaņā ar atbilstošajiem nosacījumiem."

8. Direktīvas 2003/86 1. pants ir formulēts šādi:

"Šīs direktīvas mērķis ir paredzēt nosacījumus ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai attiecībā uz trešo valstu pilsoņiem, kas likumīgi uzturas dalībvalstu teritorijā."

9. Direktīvas 2003/86 2. panta d) punktā ir noteikts, ka šajā direktīvā:

"d) "ģimenes atkalapvienošanās" ir trešās valsts pilsoņa, kas likumīgi uzturas dalībvalstī, ģimenes locekļu ieceļošana un uzturēšanās šajā dalībvalstī, lai saglabātu ģimeni, neatkarīgi no tā, vai ģimenes attiecības rodas pirms vai pēc iedzīvotāja ieceļošanas šajā valstī."

10. Direktīvas 2003/86 3. panta 3. punktā ir noteikts, ka "šī direktīva neattiecas uz Savienības pilsoņu ģimenes locekļiem".

11. Direktīvas 2003/86 7. panta 2. punktā ir precizēts, ka "dalībvalstis var pieprasīt trešo valstu pilsoņiem īstenot integrācijas pasākumus saskaņā ar valsts tiesību aktiem".

12. Saskaņā ar Direktīvas 2003/86 15. panta 1., 3. un 4. punktu:

"1. Ne vēlāk kā pēc piecu gadu uzturēšanās, un pie nosacījuma, ka ģimenes locekļiem nav piešķirta uzturēšanās atļauja citu iemeslu, nevis ģimenes atkalapvienošanās dēļ, laulātais vai neprecējies partneris un bērns, kurš sasniedzis pilngadību, nepieciešamības gadījumā, iesniedzot pieteikumu, ir tiesīgs saņemt patstāvīgu uzturēšanās atļauju, kas nav saistīta ar apgādnieka uzturēšanās atļauju.

[..]

3. Atraitnības, šķiršanās, nošķiršanās vai taisnā augšupējā vai lejupējā līnijā pirmās pakāpes radinieku nāves gadījumā var izsniegt patstāvīgu uzturēšanās atļauju, pēc pieteikuma iesniegšanas, nepieciešamības gadījumā, personām, kas ieceļojušas ģimenes atkalapvienošanās dēļ. Dalībvalstis paredz noteikumus, kas nodrošina patstāvīgas uzturēšanās atļaujas piešķiršanu īpaši sarežģītu apstākļu gadījumā.

4. Noteikumus, kas attiecas uz patstāvīgas uzturēšanās atļaujas piešķiršanu un derīguma termiņu, paredz attiecīgās valsts tiesību akti."

B. Nīderlandes tiesības

13. Iesniedzējtiesas ieskatā, attiecībā uz ierobežotu uzturēšanās atļauju, kurā ir paredzēts tā sauktais ierobežojums "pastāvīgu humānu apsvērumu dēļ", būtībā ir pārņemts Direktīvas 2003/86 15. panta par patstāvīgas uzturēšanās atļaujas piešķiršanas nosacījumiem saturs.

14. 2000. gada 23. novembra *Vreemdelingenwet 2000* (Ārvalstnieku likums, turpmāk tekstā – "*Vw 2000*") 26. panta 1. punktā ir noteikts, ka "uzturēšanās atļauju, kas ietver pilnīgas likumīgas uzturēšanas tiesības, izsniedz tikai no dienas, kurā ārvalstnieks ir pierādījis, ka viņš ir izpildījis visus nosacījumus, bet ne agrāk par pieteikuma saņemšanas dienu".

15. *Vreemdelingenbesluit 2000* (Dekrēts par 2000. gada Ārvalstnieku likuma piemērošanu, turpmāk tekstā – "*Vb 2000*") 3.51. panta 1. punkta sākumā un a) apakšpunktā, kā arī 5. punktā ir noteikts, ka "termiņuzturēšanās atļaujā *Vw 2000* 14. panta izpratnē var tikt paredzēts ierobežojums attiecībā uz pastāvīgiem humāniem apsvērumiem ārvalstniekam, kas:

a) uzturas piecus gadus Nīderlandē ar uzturēšanās atļauju, kurā ir paredzēts 1°. punktā noteiktais ierobežojums [..]:

   1°. uzturas kā tādas personas ģimenes loceklis, kurai ir pastāvīgas uzturēšanās tiesības;

[..]

5. [*Vb 2000*] 3.80.a. pantu piemēro ārvalstniekiem, kas minēti 1. punkta a) apakšpunkta 1°. punktā [..]".

16. *Vb 2000* 3.80.a. panta 1., 2. un 4. punktā ir noteikts:

"1. Pieteikumu par uzturēšanās atļaujas pārveidošanu [..] par uzturēšanās atļauju ar ierobežojumu pastāvīgu humānu apsvērumu dēļ noraida, ja pieteikumu ir iesniedzis ārvalstnieks 3.51. panta 1. punkta sākuma un a) apakšpunkta izpratnē, 1) kurš nav sekmīgi nokārtojis *Wet inburgering* [Integrācijas likums, turpmāk tekstā – "*Wi*"] 7. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzēto pārbaudījumu vai nav ieguvis diplomu, sertifikātu vai citu dokumentu šī likuma 5. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē.

2. Šā panta 1. punkts nav piemērojams, ja ārvalstnieks:

[..]

e. ir atbrīvots no sabiedriskās integrācijas pienākuma, pamatojoties uz *Wi* 6. panta 1. punkta a) vai b) apakšpunktu […].

[..]

4. Ministrs turklāt var nepiemērot 1. punktu, ja viņš uzskata, ka šīs tiesību normas piemērošana izraisa acīmredzamas būtiski netaisnīgas situācijas."

17. Saskaņā ar *Wi* 6. panta 1. punkta a) vai b) apakšpunktu:

"1. Ministrs atbrīvo no sabiedriskās integrācijas pienākuma personu, ja:

a. tā ir pierādījusi, ka garīgās vai fiziskās invaliditātes vai garīga traucējuma dēļ tā ilgu laiku nebija spējīga sekmīgi nokārtot sabiedriskās integrācijas pārbaudījumu;

b. pamatojoties uz personas, kam ir pienākums integrēties, pierādāmiem centieniem, viņš secina, ka tai saprātīgi nav iespējams izpildīt sabiedriskās integrācijas pienākumu [..]."

III. Pamatlietas, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

A. Fakti pamatlietā

18. Pirmā prasītāja pamatlietā, C. (turpmāk tekstā – "prasītāja C." vai "C."), ir trešās valsts (Ķīna) valstspiederīgā. No 2008. gada 5. novembra viņai ir uzturēšanās atļauja pie laulātā, un tās beigu termiņš ir 2014. gada 5. novembris. 2015. gada 2. februārī *rechtbank Den Haag* (Hāgas tiesa, Nīderlande) ir pasludinājusi C. un viņas laulātā, kas ir Nīderlandes valstspiederīgais, laulības šķiršanu.

19. C., pamatojoties uz *Vb 2000* 3.51. panta 1. punkta sākumu un a) apakšpunktu, iesniedza *Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie* (drošības un tieslietu valsts sekretārs, Nīderlande; turpmāk tekstā – "Valsts sekretārs") pieteikumu pārveidot viņas uzturēšanās atļauju pie laulātā par patstāvīgu uzturēšanās atļauju. Ar pirmo 2015. gada 2. februāra lēmumu Valsts sekretārs noraidīja patstāvīgas uzturēšanās atļaujas pieteikumu. Turklāt viņš ar atpakaļejošu spēku no 2014. gada 10. februāra anulēja uzturēšanās atļauju pie laulātā, jo no šī datuma C. un viņas laulātais *Basisregistratie Personen* (turpmāk tekstā – "*BRP* reģistrs") vairs nebija reģistrēti vienā un tajā pašā adresē[3]. Valsts sekretāra ieskatā, uzturēšanās atļauja pie laulātā bija zaudējusi juridisko pamatu. Ar otro 2015. gada 24. jūlija lēmumu Valsts sekretārs piešķīra C. patstāvīgu uzturēšanās atļauju, jo viņa bija iesniegusi pierādījumu par to, ka viņa bija atbrīvota no nosacījuma nokārtot sabiedriskās integrācijas pārbaudījumu saskaņā ar *Vb 2000* 3.80.a pantu. Valsts sekretārs piešķīra viņai patstāvīgu uzturēšanās atļauju ar atpakaļejošu spēku, sākot no datuma, kurā C. izpildīja nosacījumu par sabiedriskās integrācijas pienākumu, proti, no 2015. gada 16. februāra. Tādējādi C. likumīga uzturēšanās bija pārtraukta starpposmā no 2014. gada 10. februāra (datums, kurā saskaņā ar *BRP* reģistru beidzās viņas kopīgā uzturēšanās ar laulāto) līdz 2015. gada 16. februārim (datums, kurā tika izsniegta patstāvīga uzturēšanās atļauja). Tādējādi C. interese pamatlietā ir saistīta ar viņas likumīgas uzturēšanās laikposma pārtraukumu, no tiesiskā viedokļa raugoties.

20. Prasītāja C. par lēmumu attiecībā uz viņas uzturēšanās atļaujas pie laulātā anulēšanu ar atpakaļejošu spēku no 2014. gada 10. februāra cēla prasību *rechtbank Den Haag zittingsplaats Rotterdam* (Hāgas tiesa, tiesas sēžu vieta Roterdamā, Nīderlande, turpmāk tekstā – "pirmās instances tiesa"), kas ar 2016. gada 5. janvāra spriedumu atzina prasību par nepamatotu.

21. Otrais prasītājs pamatlietā, A. (turpmāk tekstā – "prasītājs A." vai "A."), ir trešās valsts (Kongo) valstspiederīgais. Viņam ir uzturēšanās atļauja pie laulātās no 1997. gada 20. decembra, un tās beigu termiņš ir 2016. gada 15. oktobris. 2015. gada 28. jūlijā *BRP* reģistrā tika izdarīts ieraksts par A. un viņa laulātās, kura ir Nīderlandes valstspiederīgā, laulības izbeigšanos.

3 Nīderlandes reģistrs, kurā iekļauta informācija par rezidentiem un nerezidentiem, kuriem ir saikne ar Nīderlandes iestādēm.

22. Pamatojoties uz *Vb 2000* 3.51. panta 1. punkta sākumu un a) apakšpunktu, prasītājs A. iesniedza pieteikumu par viņa uzturēšanās atļaujas pie laulātās pārveidošanu par patstāvīgu uzturēšanās atļauju. Ar 2015. gada 26. februāra un 21. septembra lēmumiem Valsts sekretārs atstāja negrozītu lēmumu, ar ko tika noraidīts viņa patstāvīgas uzturēšanās atļaujas pieteikums, jo A. nebija iesniedzis pierādījumu, ka viņš ir sekmīgi nokārtojis otro sabiedriskās integrācijas pārbaudījumu vai ka viņš no tā ir bijis atbrīvots atbilstoši *Vb 2000* 3.80.a pantam. 2016. gada 8. februārī Valsts sekretārs rakstveidā paziņoja prasītājam A. par savu nodomu anulēt uzturēšanās atļauju ar atpakaļejošu spēku no 2014. gada 3. septembra, jo *BRP* reģistrā no šī datuma A. un viņa laulātajai nebija norādīta viena un tā pati adrese. Tādējādi, Valsts sekretāra ieskatā, uzturēšanās atļauja pie laulātā bija zaudējusi juridisko pamatu.

23. Prasītājs A. cēla prasību pirmās instances tiesā, kas ar 2016. gada 25. maija spriedumu prasību noraidīja.

B. Tiesvedība iesniedzējtiesā un prejudiciālie jautājumi

24. Abi prasītāji C. un A. iesniedza *Raad van State* (Valsts padome) apelācijas sūdzības par pirmās instances spriedumiem. Pirmkārt, prasītāji C. un A. uzskata, ka iespēja pakārtot patstāvīgas uzturēšanās atļaujas piešķiršanu tādiem valsts tiesībās paredzētiem nosacījumiem kā *Vb 2000* 3.80.a panta 1. punktā iekļautais nosacījums pirms patstāvīgas uzturēšanās atļaujas saņemšanas nokārtot otro sabiedriskās integrācijas pārbaudījumu, neizrietot no Direktīvas 2003/86 15. panta, kura 4. punktā ir paredzēti nevis materiāltiesiskie nosacījumi, bet tikai procesuāli nosacījumi. Otrkārt, C. un A. pārmet pirmās instances tiesai, ka tā ir kļūdījusies, balstoties uz 2015. gada 9. jūlija spriedumu K. un A. (C-153/14, turpmāk tekstā – "spriedums K. un A.", EU:C:2015:453), lai pamatotu nosacījuma par otro sabiedriskās integrācijas pārbaudījumu saderību ar Direktīvu 2003/86. Proti, prasītāju C. un A. skatījumā, spriedums K. un A. attiecas uz trešās valsts valstspiederīgā pienākumu integrēties, īstenojot tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, kad tiek izsniegta atļauja ieceļošanai Nīderlandē. Spriedums K. un A. atšķiroties no pamatlietas. C. ieskatā, patstāvīga uzturēšanās atļauja esot bijusi jāizsniedz no 2014. gada 10. februāra, kas ir datums, no kura viņa jau bija likumīgi uzturējusies Nīderlandē piecus gadus, neprasot viņai izpildīt nosacījumu sekmīgi nokārtot otro sabiedriskās integrācijas pārbaudījumu. Prasītājs A. apgalvo, ka Direktīvas 2003/86 15. panta 1. punkta mērķis tieši ir ierobežot laikposmu, kurā ģimenes locekļi ir atkarīgi no apgādnieka, līdz pieciem gadiem. Treškārt, prasītāja C. apgalvo, ka uzturēšanās atļauja pie laulātā bija jāanulē datumā, kad tika pasludināta laulības šķiršana, [proti], 2015. gada 2. februārī, un nevis, kā to uzskatīja pirmās instances tiesa, 2014. gada 10. februārī, no kura *BRP* reģistrā C. un viņas laulātais vairs nebija reģistrēti vienā un tajā pašā adresē. Turklāt C. apgalvo, ka uzturēšanās atļaujas pie laulātā anulēšana ar atpakaļejošu spēku izraisa to, ka starpposmā viņas uzturēšanās nebija likumīga.

25. Pirmkārt, iesniedzējtiesa norāda, ka Tiesas kompetence nav acīmredzama, jo Direktīvas 2003/86 3. panta 3. punkts "neattiecas uz Savienības pilsoņu ģimenes locekļiem"; taču attiecīgi C. un A. laulātie ir Nīderlandes valstspiederīgie. Savienības interesēs esot, ka no Savienības tiesībām pārņemtās normas tiktu interpretētas vienādi [4]. Tomēr no 2012. gada 18. oktobra sprieduma *Nolan* (C-583/10, turpmāk tekstā – "spriedums *Nolan*", EU:C:2012:638) izrietot, ka Savienībai neesot intereses sniegt vienotu tāda akta interpretāciju, kas attiecas uz situāciju, kura ir skaidri izslēgta no šī akta. Ciktāl šis spriedums vairs netika minēts, it īpaši virspalātas 2016. gada 15. novembra spriedumā *Ullens de Schooten* (C-268/15, EU:C:2016:874), iesniedzējtiesai nav skaidrs, vai spriedums *Nolan* joprojām ir piemērojams un vai, to piemērojot, Tiesa varētu atzīt, ka tai nav kompetences atbildēt uz šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

4 Iesniedzējtiesa šajā ziņā min spriedumus, 2012. gada 18. oktobris, *Nolan* (46. punkts); 2013. gada 7. novembris, *Romeo* (C-313/12, EU:C:2013:718, 22. punkts), un 2016. gada 16. jūnijs, *Rodríguez Sánchez* (C-351/14, EU:C:2016:447, 61. un 62. punkts).

26. Otrkārt, iesniedzējtiesa apgalvo, ka tai nav zināms, uz ko attiecas "nosacījumi, kas ir piemērojami patstāvīgas uzturēšanās atļaujas [..] piešķiršanai" Direktīvas 2003/86 15. panta 4. panta izpratnē un kas ir noteikti valsts tiesībās. Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai tie var būt integrācijas nosacījumi un tātad un materiāltiesiskie nosacījumi. Tā arī precizē, ka Tiesa par šo jautājumu ir lēmusi tikai daļēji divos spriedumos – 2015. gada 4. jūnija spriedumā P. un S. (C-579/13, turpmāk tekstā – "spriedums P. un S.", EU:C:2015:369), un spriedumā K. un A. –, tomēr no šiem spriedumiem neizriet pilnīga atbilde, kas būtu piemērojama pamatlietās.

27. Treškārt, iesniedzējtiesa saistībā ar C. likumīgas uzturēšanās pārtraukumu vēlas noskaidrot, no kura datuma patstāvīga uzturēšanās atļauja rada savas sekas. Ja pieteikums patstāvīgas uzturēšanās atļaujas saņemšanai tiek iesniegts pēc piecu gadu likumīgas uzturēšanās ģimenes atkalapvienošanās nolūkā, iesniedzējtiesa uzskata, ka Direktīvas 2003/86 15. panta formulējumā nav skaidri noteikts datums, no kura patstāvīga uzturēšanās atļauja ir jāpiešķir.

28. Šādos apstākļos *Raad van State* (Valsts padome) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai, ņemot vērā Direktīvas [2003/86] 3. panta 3. punktu un spriedumu [*Nolan*], Tiesas kompetencē ir atbildēt uz Nīderlandes tiesas prejudiciālajiem jautājumiem par šīs direktīvas interpretāciju tiesvedībā par apgādnieku, kuri ir Nīderlandes valstspiederīgie, ģimenes locekļu uzturēšanās tiesībām, ja Nīderlandes tiesību aktos attiecīgā direktīva ir atzīta par tieši un beznosacījuma veidā piemērojamu šiem ģimenes locekļiem?

2) Vai Direktīvas [2003/86] 15. panta 1. un 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā pamatlietās, kurā ir paredzēts, ka tāda ārvalstnieka pieteikums patstāvīgas uzturēšanās atļaujas saņemšanai, kurš vairāk nekā piecus gadus ģimenes atkalapvienošanās nolūkā likumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā, var tikt noraidīts, jo ārvalstnieks nav izpildījis valsts tiesību aktos paredzētos integrācijas pasākumus?

3) Vai Direktīvas [2003/86] 15. panta 1. un 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā pamatlietās, pamatojoties uz kuru patstāvīga uzturēšanās atļauja var tikt izsniegta agrākais no pieteikuma iesniegšanas dienas?"

29. Šajā lietā rakstveida apsvērumus iesniedza prasītāji C. un A., Nīderlandes un Austrijas valdības, kā arī Eiropas Komisija.

30. 2018. gada 19. martā Tiesā notikušajā tiesas sēdē – kurā tika izskatīta arī saistītā lieta C-380/17, K. un B., – prasītāji C. un A., prasītāji K. un B., Nīderlandes valdība, kā arī Komisija pauda savus mutvārdu apsvērumus.

IV. Vērtējums

A. Par Tiesas kompetenci

31. Prasītājiem C. un A. bija uzturēšanās atļauja pie laulātā ģimenes atkalapvienošanās dēļ, jo viņi dzīvoja pie saviem laulātajiem, kuriem ir Nīderlandes valstspiederība un kuri nav īstenojuši savu pārvietošanās brīvību.

32. Direktīvas 2003/86 3. panta 3. punkta formulējumā skaidri ir norādīts, ka "šī direktīva neattiecas uz Savienības pilsoņu ģimenes locekļiem"[5]. Tādējādi Direktīvas 2003/86 *ratione materiae* neattiecas uz prasītāju laulātajiem, kuriem ir Nīderlandes valstspiederība un kuri nav īstenojuši savu pārvietošanās brīvību.

33. Tomēr Nīderlandes likumdevējs nolēma Direktīvas 2003/86 tiesību normu piemērošanas jomu vienpusēji paplašināt, to attiecinot uz Nīderlandes valstspiederīgajiem apgādniekiem, kas nebija īstenojuši savu pārvietošanās brīvību[6], bet vēlējās izmantot tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos[7]. Pamatlietā aplūkotās situācijas ir tikai iekšzemes situācijas, ko šīs lietas dalībnieki neapstrīd. Citiem vārdiem sakot, Nīderlandes sistēmas – *Vb 2000* – *ratione materiae* joma ir paplašināta, to attiecinot uz Nīderlandes valstspiederīgajiem, kuri nav īstenojuši savu pārvietošanās brīvību. Šajos apstākļos ir jāpārbauda, vai ir pamats Tiesas interpretācijai par uzdotajos jautājumos minētajām tiesību normām un tādējādi Tiesas kompetence tiek atzīta, kā to apgalvo iesniedzējtiesa, Nīderlandes valdība un prasītāji pamatlietā, bet kam nepiekrīt Komisija un Austrijas valdība.

34. Saskaņā ar LESD 267. pantu Tiesas kompetencē ir sniegt prejudiciālus nolēmumus par Līgumu interpretāciju, kā arī par Savienības iestāžu pieņemto tiesību aktu interpretāciju. No tā izriet, ka tikai valsts tiesa, kura iztiesā strīdu, vislabāk, ņemot vērā lietas īpatnības, var noteikt, cik nepieciešams ir prejudiciālais nolēmums, lai šī tiesa varētu pieņemt savu nolēmumu, un cik atbilstīgi ir jautājumi, ko tā uzdod Tiesai[8]. Tādējādi, ja valsts tiesu uzdotie prejudiciālie jautājumi skar Savienības tiesību normas interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu[9].

35. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesa vairākkārt ir atzinusi savu kompetenci lemt par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas attiecas uz Savienības tiesību normām situācijās, kurās pamatlietas faktiskie apstākļi bija ārpus Savienības tiesību piemērošanas jomas. Savienības interesēs ir uzraudzīt Savienības tiesību normas un valsts tiesību normu, ar kurām tās tiek transponētas un padarītas pieejamas ārpus šī akta piemērošanas jomas, interpretācijas vienveidību.

36. Šajā kontekstā Tiesa ir precizējusi, ka tās veikta Savienības tiesību normu interpretācija situācijās, kuras nav to piemērošanas jomā, ir pamatota, ja ar valsts tiesībām, lai tiktu nodrošināta vienāda attieksme šādās situācijās un situācijās, kuras ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, šīs tiesību normas ir padarītas tieši un bez nosacījumiem piemērojamas šādās situācijās[10]. Tādējādi Tiesai ir

5 Sākotnēji 1999. gada 1. decembra priekšlikumā (COM(1999) 638, galīgā redakcija) un 2000. gada 10. oktobra priekšlikumā (COM(2000) 624, galīgā redakcija) Padomes direktīvām par ģimenes atkalapvienošanos ar 1. pantu un 3. panta 1. punkta c) apakšpunktu Savienības pilsoņiem, kas nebija īstenojuši savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, tika piešķirtas tiesības uz viņu ģimenes atkalapvienošanos ar saviem ģimenes locekļiem. Tomēr Padome lūdza ierobežot minētā direktīvas priekšlikuma piemērošanas jomu. Tādējādi Komisija trešajā, 2002. gada 2. maija priekšlikumā direktīvai par ģimenes atkalapvienošanos (COM(2002) 225, galīgā redakcija) to grozīja, izslēdzot Savienības pilsoņus, kuri nav īstenojuši savas tiesības uz brīvu pārvietošanos. Savienības pilsoņu, kas nav īstenojuši savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, situāciju bija paredzēts aplūkot vēlāk īpašā priekšlikumā, kad tiktu pieņemta personu tiesību uz brīvu pārvietošanos pārstrādāta redakcija.

6 Šajā gadījumā nekādā ziņā nerodas šaubas par to, ka būtu piemērojama sistēma, kas paredzēta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp.).

7 Skat. Komisijas 2008. gada 8. oktobra ziņojumu Padomei un Eiropas Parlamentam par to, kā tiek piemērota [Direktīva 2003/86] (COM(2008) 610, galīgā redakcija, 4. lpp.). Ja pilsoņiem, kuri nav īstenojuši savu pārvietošanās brīvību, dalībvalsts piemēro noteikumus, kas ir mazāk labvēlīgi par direktīvā paredzētajiem, pastāv risks, ka trešās valsts valstspiederīgo tiesiskais statuss pasliktināsies, kad viņi iegūs tādas dalībvalsts pilsonību, kurā šajā jomā pilsoņiem ir paredzēti mazāk labvēlīgi noteikumi. Tā tas ir četrās dalībvalstīs: Vācijas Federatīvajā Republikā, Kipras Republikā, Latvijas Republikā un Nīderlandes Karalistē.

8 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 1990. gada 18. oktobris, *Dzodzi* (C-297/88 un C-197/89, EU:C:1990:360, 33. punkts); 2011. gada 7. jūlijs, *Agafiței* u.c. (C-310/10, EU:C:2011:467, 24. un 25. punkts), un 2011. gada 21. decembris, *Cicala* (C-482/10, EU:C:2011:868, 15. punkts).

9 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 1990. gada 18. oktobris, *Dzodzi* (C-297/88 un C-197/89, EU:C:1990:360, 35. punkts); 2006. gada 16. marts, *Poseidon Chartering* (C-3/04, EU:C:2006:176, 15. punkts); 2010. gada 28. oktobris, *Volvo Car Germany* (C-203/09, EU:C:2010:647, 24. punkts); 2011. gada 7. jūlijs, *Agafiței* u.c. (C-310/10, EU:C:2011:467, 26. punkts), un 2011. gada 21. decembris, *Cicala* (C-482/10, EU:C:2011:868, 16. punkts).

10 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 1995. gada 28. marts, *Kleinwort Benson* (C-346/93, EU:C:1995:85, 16. punkts); 2011. gada 21. decembris, *Cicala* (C-482/10, EU:C:2011:868, 17. un 19. punkts); 2012. gada 18. oktobris, *Nolan* (45. un 47. punkts), un 2017. gada 19. oktobris, *Solar Electric Martinique* (C-303/16, EU:C:2017:773, 25. un 27. punkts).

jāpārbauda, vai pastāv pietiekami precīzas norādes, lai varētu konstatēt, vai valsts tiesībās ir veikta tieša un beznosacījuma atsauce uz Savienības tiesībām. Būtībā Tiesa, pamatojoties tikai uz valsts tiesas lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu sniegtajiem paskaidrojumiem, var noteikt, vai tā ir kompetenta atbildēt uz tai uzdotajiem jautājumiem [11].

37. Ir taisnība, ka saskaņā ar spriedumu *Nolan* nevar tikt apstiprināts vai prezumēts, ka pastāv Savienības intereses attiecībā uz to, lai jomā, kuru Savienības likumdevējs ir izslēdzis no viņa pieņemtā tiesību akta piemērošanas jomas, tiktu veikta vienveidīga šī tiesību akta noteikumu interpretācija [12]. Proti, saskaņā ar šo loģiku, "ja Savienības likumdevējs nepārprotami nosaka, ka viņa pieņemtais tiesību akts nav piemērojams precīzi noteiktā jomā, [..] tas noraida mērķi vienādi interpretēt un piemērot tiesību normas šajā izslēdzamajā jomā" [13].

38. Tomēr 2017. gada 19. oktobra spriedumā *Solar Electric Martinique* (C-303/16, turpmāk tekstā – "spriedums *Solar Electric Martinique*", EU:C:2017:773), kurā arī tika aplūkots gadījums, kas bija skaidri izslēgts no Savienības direktīvas piemērošanas jomas [14], manuprāt, tika precizēti daži sprieduma *Nolan* pamati. Proti, Tiesa sprieduma *Solar Electric Martinique* 29. punktā ir precizējusi, ka "*tiešām ir apsverama* Savienības interese panākt, lai nolūkā izvairīties no turpmākām interpretācijas atšķirībām [aplūkojamās direktīvas jēdzieni] tiktu interpretēti vienveidīgi" [15]. Lai arī spriedums *Nolan* lika uzskatīt, ka šāda interese zuda gadījumā, kuru Savienības likumdevējs bija skaidri izslēdzis, spriedumā *Solar Electric Martinique* šāda interpretācija tādējādi netika apstiprināta. Joprojām attiecībā uz situāciju, kas ir skaidri izslēgta no direktīvas piemērošanas jomas, 2018. gada 27. jūnija spriedumā *SGI* un *Valériane* (C-459/17 un C-460/17), šķiet, ir galīgi noraidīta spriedumā *Nolan* iepriekš paustā nostāja, apgalvojot, ka, neraugoties uz šo skaidro izslēgšanu, *Savienībai ir noteikta interese* [16] attiecībā uz to, lai novērstu turpmākas interpretāciju atšķirības, no Savienības tiesībām pārņemtie noteikumi vai jēdzieni tiek interpretēti vienveidīgi neatkarīgi no apstākļiem, kādos tie tiek piemēroti, ja valsts tiesībās ir veikta tieša un beznosacījuma atsauce uz direktīvas tiesību normu, kuru Tiesai ir lūgts interpretēt [17].

39. Tas tā ir arī izskatāmajā lietā.

40. Proti, iesniedzējtiesas sniegtās norādes ir pietiekami precīzas un apstiprina, ka valsts tiesībās, kas ir saderīgas ar Savienības tiesībām, ir veikta tieša un beznosacījuma atsauce uz tām. Turklāt iesniedzējtiesa precizē, ka Nīderlandes tiesību aktos un tiesiskajā regulējumā ir noteikta kopēja tiesiska kārtība attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgo ģimenes atkalapvienošanos un tādu Nīderlandes pilsoņu ģimenes atkalapvienošanos, kuri nav īstenojuši savu pārvietošanās brīvību, un ka šīs divas sistēmas tajos nav nošķirtas. No *Vb 2000* pamatojuma izriet, ka *Vb 2000* 3.51. pantā noteiktais termiņš [18], kurā Valsts sekretārs var piešķirt patstāvīgu uzturēšanās atļauju [19], tika padarīts stingrāks un pagarināts no trim uz pieciem uzturēšanās gadiem, un tas ir piemērojams Nīderlandes valstspiederīgo, kas nav īstenojuši savu pārvietošanās brīvību, ģimenes atkalapvienošanās gadījumā. Nosacījums par otro sabiedriskās integrācijas pārbaudījumu, kas ir paredzēts *Vb 2000* 3.80.a panta 1. punktā, tāpat kā termiņa pagarinājums ir bez atšķirībām piemērojami gan trešās valsts valstspiederīgo, gan Nīderlandes valstspiederīgo, kuri nav izmantojuši savu pārvietošanās brīvību, ģimenes atkalapvienošanās gadījumā.

11 Šajā nozīmē skat. rīkojumu, 2016. gada 12. maijs, *Sahyouni* (C-281/15, EU:C:2016:343, 27. un 29. punkts), un manus secinājumus lietā *Solar Electric Martinique* (C-303/16, EU:C:2017:507, 33. punkts).

12 Šajā nozīmē skat. spriedumu *Nolan* (53., 54. un 56. punkts).

13 Šajā nozīmē skat. spriedumu *Nolan* (55. punkts).

14 Runa bija par gadījumu, kas *ratione loci* bija izslēgts no Padomes 2006. gada 28. novembra Direktīvas 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu piemērošanas jomas, bet šai atšķirībai no izslēgšanas *ratione materiae* spriedumā *Nolan* nav nozīmes; skat. manus secinājumus lietā *Solar Electric Martinique* (C-303/16, EU:C:2017:507, 49. punkts).

15 Mans izcēlums.

16 Mans izcēlums.

17 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 27. jūnijs, *SGI* un *Valériane* (C-459/17 un C-460/17, 27. un 28. punkts). Šis spriedums, tāpat kā spriedums *Solar Electric Martinique*, attiecās uz situāciju, kas *ratione loci* bija izslēgta no PVN direktīvas piemērošanas jomas.

18 Ar šo pantu ir transponēts Direktīvas 2003/86 15. pants.

19 Iesniedzējtiesa min *Vb 2000* 3.51. panta 1. punkta sākumu un a) apakšpunktu.

41. Turklāt iesniedzējtiesa piebilst, ka tad, ja Tiesa nebūtu kompetenta izskatāmajā lietā interpretēt Direktīvas 2003/86 15. pantu, iesniedzējtiesai pašai tas būtu jāinterpretē, lai iztiesātu lietu pēc būtības. Praksē interpretācija, kuru valsts tiesa sniedz Savienības tiesību normai, varētu ietekmēt šo tiesību saturu, un tās nostāja varētu jūtami atšķirties no tās, ko varētu pieņemt Tiesa. Turklāt tas varētu atturēt attiecīgās dalībvalsts tiesas turpmāk uzdot šādu jautājumu Tiesai. Katrā ziņā jēdzieni, kurus iesniedzējtiesa lūdz interpretēt, attiecas uz Savienības tiesībām, un tos var piemērot situācijās, kas ietilpst direktīvas piemērošanas jomā.

42. Tādējādi es uzskatu, ka Savienībai ir interese attiecībā uz to, lai tiktu sniegta vienota interpretācija, pirmkārt, lai novērstu atšķirības Savienības tiesību piemērošanā, un, otrkārt, ņemot vērā nepieciešamību neizskatīt atšķirīgi situācijas, kuras dalībvalsts ir nolēmusi aplūkot atbilstoši Savienības tiesībās sniegtajiem risinājumiem.

43. Šādos apstākļos es ierosinu Tiesai atzīt savu kompetenci atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem.

B. Par Direktīvas 2003/86 15. panta 1. un 4. punkta interpretāciju un par nosacījuma par otrā sabiedriskās integrācijas pārbaudījuma nokārtošanu atbilstību

44. Atgādinu, ka prasītājiem C. un A. ir uzturēšanās atļauja pie laulātā ģimenes atkalapvienošanās nolūkā. Viņi iesniedza pieteikumu, lai saņemtu patstāvīgu uzturēšanās atļauju saskaņā ar *Vb 2000* 3.51. panta 1. punkta sākumu un a) apakšpunktu. Pieteikums tika noraidīts, pamatojoties uz to, ka prasītāji C. un A. nebija nokārtojuši *Wi* 7. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzēto pārbaudījumu vai arī nebija snieguši pierādījumu, ka viņi bija sekmīgi nokārtojuši šo pārbaudījumu vai ka viņi bija atbrīvoti no tā kārtošanas [20]. Šajos apstākļos prasītājiem C. un A. netika izsniegta patstāvīgas uzturēšanās atļauja pārbaudījuma nenokārtošanas dēļ.

45. Tātad otrais prejudiciālais jautājums ir par to, vai ar Direktīvas 2003/86 15. panta 1. un 4. punktu ir atļauts noraidīt patstāvīgas uzturēšanās atļaujas pieteikumu, ko ir iesniedzis ģimenes loceklis, kurš valsts teritorijā uzturas vairāk nekā piecus gadus ģimenes atkalapvienošanās nolūkā, valsts tiesībās paredzēto integrācijas nosacījumu neievērošanas dēļ. Precīzāk, Tiesa ir aicināta lemt par nozīmi, kas ir piešķirama Direktīvas 2003/86 15. panta 4. punktā minētajiem jēdzieniem "nosacījumi, kas ir piemērojami patstāvīgas uzturēšanās atļaujas [..] piešķiršanai", un noteikt, vai viens no šiem nosacījumiem ir pienākums sekmīgi nokārtot otro integrācijas pārbaudījumu.

46. Pirms es pievēršos Direktīvas 2003/86 15. panta 4. punkta interpretācijai, ir jānorāda, ka Nīderlandē integrācijas procedūrai ir divi posmi.

47. Pirmo posmu reglamentē Direktīvas 2003/86 7. panta 2. punkts, kurā ir precizēts, ka dalībvalstis "var pieprasīt trešo valstu pilsoņiem īstenot integrācijas pasākumus [..]". Tiesa ir nospriedusi [21], ka dalībvalstis drīkst pieprasīt trešās valsts valstspiederīgajiem sekmīgi nokārtot sabiedriskās integrācijas pārbaudījumu. Šajā pārbaudījumā tiek vērtētas gan valodas pamatzināšanas, gan zināšanas par attiecīgās dalībvalsts sabiedrību, un saistībā ar to ir jāveic dažādi maksājumi. Komisijas ziņojumā Padomei un Eiropas Parlamentam par pamatnostādnēm, kā ir piemērojama Direktīva 2003/86/EK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos ("turpmāk tekstā – "Komisijas pamatnostādnes") [22], ir definēti minētās direktīvas 7. panta 2. punktā paredzētie pasākumi, kuru mērķis ir pārbaudīt "trešo valstu valstspiederīgo vēlmi integrēties", un šajā nolūkā var rīkot par nepieciešamām atzītu pamatiemaņu pārbaudījumu. Integrācijas pasākums, kuru dalībvalstis var noteikt, "nedrīkstētu būt pienākums sasniegt

20 Saskaņā ar *Wi* 6. panta 1. punkta a) vai b) apakšpunktu "ministrs atbrīvo no sabiedriskās integrācijas pienākuma personu, ja tā ir pierādījusi, ka garīgās vai fiziskās invaliditātes vai garīga traucējuma dēļ tā ilgu laiku nebija spējīga sekmīgi nokārtot sabiedriskās integrācijas pārbaudījumu, [vai,] pamatojoties uz personas, kam ir pienākums integrēties, pierādāmiem centieniem, secina, ka tai saprātīgi nav iespējams izpildīt sabiedriskās integrācijas pienākumu".

21 Šajā nozīmē skat. spriedumu P. un S. (38. punkts) un spriedumu K. un A. (52.–55. punkts).

22 COM(2014) 210 *final*, 2014. gada 3. aprīlis, 15. – 16. lpp.

rezultātu", kas nozīmētu ieviest pasākumu, ar ko tiek ierobežota ģimenes atkalapvienošanās iespēja. Gluži pretēji, tai ir "jāveicina sekmīga ģimenes atkalapvienošanās". Proti, pamatzināšanas vietējās sabiedrības valodas, vēstures un institūciju jomā ir neaizstājami integrācijas faktori, un Komisija to atbalsta [23]. No šī skatupunkta pārbaudījumu var rīkot uzņemošās dalībvalsts vēstniecībās un konsulātos pirms ieceļošanas Savienības teritorijā.

48. Nīderlandes tiesībās pastāv otrs integrācijas posms, kura pamatojums ir rodams Direktīvas 2003/86 15. panta 4. punkta noteikumos. Ja ģimenes loceklis vēlas iegūt patstāvīgu statusu un nevēlas vairs būt atkarīgs no apgādnieka uzturēšanās atļaujas, šajā otrajā integrācijas posmā viņam ir sekmīgi jānokārto vēl viens pārbaudījums. Nīderlandes valdības ieskatā, patstāvīgas uzturēšanās atļaujas piešķiršana konsolidē trešās valsts valstspiederīgā, kas likumīgi uzturas teritorijā, tiesisko stāvokli un šī iemesla dēļ patstāvīgas uzturēšanās atļaujas pieteikuma iesniedzējam var pieprasīt sniegt pierādījumus, ka starplaikā viņš ir pilnveidojis savu integrāciju.

49. Ņemot to vērā, es, kā to ir lūgusi iesniedzējtiesa, interpretēšu jēdzienu "nosacījumi", kas ir paredzēts Direktīvas 2003/86 15. panta 4. punktā un kas, pēc Nīderlandes valdības domām, var ietvert otro integrācijas pārbaudījumu.

50. Jānorāda, ka nedz Direktīvas 2003/86 15. panta formulējumā, nedz Komisijas pamatnostādnēs nav precizēts, vai un cik lielā mērā drīkst paredzēt sabiedriskās integrācijas pienākumu, lai iegūtu patstāvīgu uzturēšanās atļauju.

51. Tomēr es norādu, ka Direktīvas 2003/86 15. panta 4. punktā ir lietota vārdkopa "noteikumi, kas attiecas uz [..] piešķiršanu", nevis "integrācijas nosacījumi" [24], kā tas ir Padomes Direktīvas 2003/109/EK (2003. gada 25. novembris) par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji [25], 5. panta 2. punktā, vai "integrācijas pasākumi" [26], kas ir minēti Direktīvas 2003/86 7. panta 2. punktā.

52. "Integrācijas pasākumiem" ir jāatšķiras no "integrācijas nosacījumiem", un [šīs] vārdkopas nekādā ziņā nav jāuzskata par sinonīmiem, jo integrācijas pasākumi ir jāuzskata par mazāk apgrūtinošiem salīdzinājumā ar integrācijas nosacījumiem [27]. Direktīvas 2003/86 7. panta 1. punkta sistēmiska interpretācija liecina par labu šim skatījumam. Šajā pantā ir uzskaitīta virkne nosacījumu, par kuru izpildi trešās valsts valstspiederīgajam ir jāsniedz pierādījumi. Turpretī integrācijas pasākums ir minēts nākamajā punktā, tādējādi, ja Eiropas likumdevējs trešās valsts valstspiederīgajam būtu gribējis noteikt integrācijas pasākumu un, pamatojoties uz to, veikt atlasi, tas būtu minēts, piemēram, 1. punkta ceturtajā apakšpunktā. Tas tā nav. Direktīvas 2003/86 7. panta 2. punktā minēti integrācijas pasākumi nav domāti atlases veikšanai, bet, gluži pretēji, to būtiskais mērķis ir atvieglot integrāciju dalībvalstīs [28].

23 Šajā nozīmē skat. Komisijas paziņojumu Padomei, Eiropas Parlamentam, Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Kopīgā integrācijas programma – Ietvars trešo valstu pilsoņu integrācijai Eiropas Savienībā" (COM(2005) 389, galīgā redakcija, 2005. gada 1. septembris, 4. pamatprincips).

24 Šo jēdzienu Tiesa ir iztirzājusi sprieduma P. un S. 34.–38. punktā.

25 OV 2004, L 16, 44. lpp.

26 Šo jēdzienu Tiesa ir iztirzājusi sprieduma K. un A. 52.–55. punktā.

27 Šī nošķiršana ir it īpaši skaidra Direktīvā 2003/109. Šajā nozīmē skat. manus secinājumus lietā *Dogan* (C-138/13, EU:C:2014:287, 52. punkts).

28 Šajā nozīmē skat. manus secinājumus lietā *Dogan* (C-138/13, EU:C:2014:287, 52. punkts) un spriedumu K. un A. (52. un 57. punkts), kuros ir apstiprināts, ka integrācijas pasākumi ir likumīgi tikai tad, ja tie atvieglo ģimenes locekļu integrāciju. To mērķis nedrīkst būt to personu atlase, kas varēs īstenot savas tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, bet gan pēdējo minēto integrācijas dalībvalstīs atvieglošana.

53. Šī atšķirīgā terminoloģija jau izskaidro, kāpēc es tāpat kā iesniedzējtiesa uzskatu, ka nedz spriedumā K. un A., kurā sabiedriskās integrācijas pārbaudījums tika kvalificēts kā "integrācijas pasākums" Direktīvas 2003/86 7. panta 2. punkta izpratnē, nedz spriedumā P. un S., kas attiecās uz Direktīvas 2003/109 5. panta 2. punktā minētā jēdziena "integrācijas nosacījumi" interpretāciju, nav sniegta atbilde par Direktīvas 2003/86 15. panta 4. punktā lietotās vārdkopas "noteikumi, kas attiecas uz [..] uzturēšanās atļaujas piešķiršanu" interpretāciju, it īpaši par to, vai šo vārdkopu drīkst attiecināt uz tādu nosacījumu sekmīgi nokārtot otro integrācijas pārbaudījumu, kāds ir piemērojams pamatlietās.

54. Neņemot vērā tikko minētās terminoloģijas atšķirības, ir jānorāda, ka, interpretējot Direktīvas 2003/86 15. pantu, it īpaši tās 4. punktu, ir jāņem vērā arī minētās direktīvas mērķi, sistēma un tiesību normu izstrādes gaita.

55. Attiecībā uz Direktīvas 2003/86 teleoloģisko interpretāciju ir jāatgādina, ka Tiesa, pirmkārt, apgalvoja, ka Direktīvas 2003/86 kontekstā ģimenes atkalapvienošanās atļauja ir "princips" un ka noteikumi, kas ļauj tam piemērot ierobežojumus, ir jāinterpretē šauri, un, otrkārt, tā precizēja, ka dalībvalstis šajos noteikumos atzīto rīcības brīvību nedrīkst izmantot tā, ka tas varētu apdraudēt direktīvas mērķi, proti, veicināt ģimenes atkalapvienošanos, un tās lietderīgo iedarbību [29].

56. Direktīvas 2003/86 sistēmā no apgādnieka neatkarīga ģimenes locekļa statuss ir īpašs statuss, kurš izbeidz atkarību no apgādnieka. Tādējādi sarežģītā situācijā vai arī gadījumā, ja apgādnieka uzturēšanās atļauja ir anulēta vai ir beigusies, ģimenes loceklis, kuram būtu patstāvīga uzturēšanās atļauja, netiktu sodīts.

57. Ja Direktīvas 2003/86 15. panta 4. punktā lietotā vārdkopa "noteikumi, kas attiecas uz [..] uzturēšanās atļaujas piešķiršanu" tiktu interpretēta kā dalībvalstīm dota iespēja paredzēt otro sabiedriskās integrācijas pārbaudījumu, tiktu apdraudēts šī tiesību akta mērķis un lietderīgā iedarbība, turklāt nesamērīgi sarežģījot tiesību uz ģimenes atkalapvienošanos īstenošanu.

58. Šajā gadījumā ir jāatceras, ka saskaņā ar Nīderlandes tiesisko regulējumu piemērojamie noteikumi ir īpaši stingri. Kā jau esmu uzsvēris, trešās valsts valstspiederīgajam ir jāizpilda stingrāki sabiedriskās integrācijas nosacījumi par tiem, kuri ir noteikti saistībā ar pirmo ieceļošanu Nīderlandē, īstenojot tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos. *Wi* 7. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir paredzēti nosacījumi, kas ir jāizpilda trešās valsts valstspiederīgajam. Viņam, pirmkārt, trīs gadu laikā ir jāapgūst holandiešu valodas mutvārdu un rakstveida zināšanas atbilstoši Eiropas Vienotās moderno valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēmas A2 līmenim. Šīs prasmes ietver runātprasmi, klausīšanās prasmi, rakstītprasmi un lasītprasmi [30]. Trešās valsts valstspiederīgajam, otrkārt, trīs gadu laikā ir jāapgūst zināšanas par Nīderlandes sabiedrību. Tas ietver zināšanas par Nīderlandes sabiedrību, no vienas puses, un orientēšanos Nīderlandes darba tirgū, no otras puses [31].

59. Tāpēc es uzskatu, ka ar Direktīvas 2003/86 mērķi nevar pamatot apgalvojumu, saskaņā ar kuru "noteikumi, kas attiecas uz [..] uzturēšanās atļaujas piešķiršanu" var ietvert tādu pamatnosacījumu kā otrā sabiedriskās integrācijas pārbaudījuma sekmīgu nokārtošanu. Manuprāt, šī vārdkopa drīzāk ir jāinterpretē tādējādi, ka tā attiecas tikai uz dalībvalsts tiesībām pieprasīt iesniegt patstāvīgas uzturēšanās atļaujas pieteikumu, kā arī noteikt šī pieteikuma pamatojumam sniedzamo informāciju. Citiem vārdiem sakot, tie ir nevis materiāltiesiski nosacījumi, bet formāli vai administratīvi noteikumi.

29 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2010. gada 4. marts, *Chakroun* (C-578/08, EU:C:2010:117, 43. punkts); 2012. gada 6. decembris, O u.c. (C-356/11 un C-357/11, EU:C:2012:776, 74. punkts), un spriedumu K. un A. (50. punkts).

30 Iesniedzējtiesa norāda, ka no Integrācijas likuma 2.9. panta izriet, ka "personas, kam ir pienākums integrēties, iegūst holandiešu valodas prasmes [lasītprasmi, klausīšanās prasmi un runātprasmi], kas atbilst Eiropas Vienotās moderno valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēmas A2 līmenim".

31 Iesniedzējtiesa norāda, ka Integrācijas likuma 2.10. panta 1. punktā ir noteikts, ka "personas, kam ir pienākums integrēties, iegūst zināšanas par Nīderlandes sabiedrību, kuru līmenis atbilst Integrācijas likuma mērķiem, ko ir noteicis ministrs attiecībā uz šādiem elementiem: a. zināšanas par Nīderlandes sabiedrību; b. orientēšanās Nīderlandes darba tirgū".

60. Direktīvas 2003/86 sistēma, it īpaši 15. panta vieta minētās direktīvas struktūrā, apstiprina uzskatu par to, ka 15. panta 4. punkta noteikums nav materiāltiesisks nosacījums. Saskaņā ar Direktīvas 2003/86 6. apsvēruma, kurā ir uzvērts, ka ir "jānosaka materiālie nosacījumi ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai", formulējumu šīs direktīvas 6., 7., 8. un 12. pantā ir noteikts kritēriju vai noteikumu kopums par pieteikuma izskatīšanu, iesniegšanu un uzturēšanās atļaujas izsniegšanas nosacījumiem. Savukārt, izņemot Direktīvas 2003/86 15. panta 1. punktu, kurā ir noteikts ģimenes locekļu – adresātu, kam var tikt piešķirta patstāvīga uzturēšanās atļauja[32], *ratione personae*, minētajā pantā nav noteikts neviens kopējs kritērijs vai kopēja materiāla tiesību norma. 6.–8. pants ir iekļauti Direktīvas 2003/86 IV nodaļā "Prasības, lai īstenotu tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos", savukārt 15. pants ir izolēts un atrodas minētās direktīvas VI nodaļā "Ģimenes locekļu ieceļošana un uzturēšanās". Turklāt 15. pantā nav atsauces uz IV nodaļas tiesību normām – atšķirībā no minētās direktīvas 12. panta 1. punkta (attiecībā uz bēgļu ģimenes atkalapvienošanos), kurā ir uz to atsauce. Tāpēc šķiet, ka Savienības likumdevējs patstāvīgas uzturēšanās atļaujas piešķiršanu ir gribējis pakārtot nevis materiālajiem nosacījumiem vai pamatnosacījumiem, bet tikai dalībvalstīs paredzētajiem procesuālajiem nosacījumiem. Savienības likumdevējs ir vēlējies, lai patstāvīga uzturēšanās atļauja būtu sekas tam, ka apgādnieka ģimenes loceklis ir nepārtraukti uzturējies dalībvalsts teritorijā.

61. Visbeidzot, es piekrītu arī interpretācijai, ko aizstāv iesniedzējtiesa, kura uzskata, ka Direktīvas 2003/86 15. panta izstrādes gaita pierādot, ka noteikumi, kas piemērojami uzturēšanās atļaujas piešķiršanai, ir procesuāli nosacījumi turpmāk minēto iemeslu dēļ.

62. Pirmkārt, no Direktīvas 2003/86 15. apsvēruma, priekšlikuma Direktīvai 2003/86 pamatojuma[33], kā arī no Eiropas Savienības Ministru padomes 2002. gada 9. augusta darba dokumenta[34] izriet, ka ar Direktīvas 2003/86 15. pantu ieviestā patstāvīgā uzturēšanās atļauja piešķir ģimenes locekļiem neatkarību no apgādnieka attiecībā uz viņu uzturēšanās atļauju, piemēram, ja apgādnieks izceļo no dalībvalsts, kurā viņš dzīvo ar ģimenes locekli, nomirst vai ja apgādnieka un ģimenes locekļa laulība vai partnerattiecības izirst. Patstāvīgas uzturēšanās atļaujas mērķis ir konsolidēt ģimenes apgādnieka ģimenes locekļa tiesisko stāvokli un nodrošināt lielāku tiesisko noteiktību.

63. Otrkārt, no Direktīvas 2003/86 15. panta izstrādes gaitas kopumā izriet, ka sākotnēji patstāvīgas uzturēšanās atļaujas izsniegšana bija paredzēta kā tiesības[35], bet debatēs par šī tiesību akta priekšlikumu tika norādīts, ka to nevajadzētu piešķirt automātiski pēc piecu gadu uzturēšanās termiņa beigām, bet pēc pieprasījuma. Šīs piezīmes rezultātā tika izstrādāts jauns grozīts priekšlikums, kurā tika paredzēta iespēja patstāvīgas uzturēšanās atļaujas izsniegšanai paredzēt nosacījumu par šāda pieteikuma iesniegšanu, kas no tā laika ir iekļauta Direktīvas 2003/86 15. panta 1. un 3. punktā. Direktīvā 2003/86 tika pievienots 15. panta 4. punkts, jo tās 15. panta 1. punkta pirmajā daļā tika iekļauta vārdkopa "nepieciešamības gadījumā, iesniedzot pieteikumu" un 15. panta 3. punktā – "pēc pieteikuma iesniegšanas, nepieciešamības gadījumā"[36]. Tātad minētajā 4. punktā bija jāiekļauj tiesību norma attiecībā uz šī pieteikuma iesniegšanu un secīgu uzturēšanās atļaujas piešķiršanu. Tādējādi dalībvalstīm ir tiesības transponēt šo tiesību normu divos veidos: pirmkārt, ja nav īpašas procedūras, dalībvalstis var paredzēt, ka patstāvīga uzturēšanās atļauja tiek izsniegta automātiski pēc piecu gadu uzturēšanās termiņa beigām, vai arī, otrkārt, tās var paredzēt, ka patstāvīgu uzturēšanās atļauju piešķir pēc pieteikuma iesniegšanas saskaņā ar attiecīgiem procesuālajiem noteikumiem.

32 Direktīvas 2003/86 15. panta 1. punktā ir noteikts, ka "ne vēlāk kā pēc piecu gadu uzturēšanās, un pie nosacījuma, ka ģimenes locekļiem nav piešķirta uzturēšanās atļauja citu iemeslu, nevis ģimenes atkalapvienošanās dēļ, laulātais vai neprecējies partneris un bērns, kurš sasniedzis pilngadību, [ir tiesīgs saņemt patstāvīgu uzturēšanās atļauju]".

33 Eiropas Komisijas Priekšlikuma Direktīvai 2003/86 (COM(1999) 638, galīgā redakcija; 22. – 23. lpp.) pamatojums.

34 Skat. Eiropas Savienības Ministru padomes dokumentu Nr. 10857/02 (turpmāk tekstā – "Padomes dokuments").

35 Šajā nozīmē skat. grozīto priekšlikumu Padomes direktīvai par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (COM(2002) 225, galīgā redakcija).

36 Šajā nozīmē skat. Padomes dokumentus Nr. 10857, 2002. gada 9. augusts, Nr. 11787/02, 2002. gada 30. septembris, un Nr. 13053/02, 2002. gada 23. oktobris.

64. Treškārt, jēdziena "noteikumi" izstrādes gaita parāda, ka Direktīvas 2003/86 15. panta 4. punkts iepriekš bija minēts direktīvas priekšlikumā, pirms 7. panta 2. punkta pievienošanas [37]. Kā jau esmu norādījis [38], šajā punktā ir skaidri minēti "integrācijas pasākumi". Tomēr, lai arī priekšlikuma 7. pantā 2. punkts tika iekļauts pēc tam, kad 15. pantā tika iekļauts 4. punkts, 15. panta 4. punkts netika grozīts, lai vai nu ietvertu atsauci uz Direktīvas 2003/86 7. panta 2. punktu, vai saskaņotu minētajā punktā un 15. panta 4. punktā lietotos jēdzienus. Tādējādi šis jēdziens ir jāsaprot kā autonoms jēdziens attiecībā pret Direktīvas 2003/86 7. panta 2. punktā lietoto jēdzienu "integrācijas pasākumi".

65. No tā es secinu, ka Direktīvas 2003/86 15. panta 1. un 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem pretrunā ir tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka patstāvīgas uzturēšanās atļaujas pieteikumu, ko ir iesniedzis trešās valsts valstspiederīgais, kurš likumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā vairāk nekā piecus gadus, var noraidīt tāpēc, ka nav ievēroti valsts tiesībās paredzētie integrācijas nosacījumi, ciktāl tie ir tādi materiāli nosacījumi, kas nav paredzēti Direktīvas 2003/86 15. panta 1. un 4. punktā.

66. Katrā ziņā un gadījumā, ja Tiesa uzskatītu, ka Direktīvas 2003/86 15. panta 4. punktā minētie "noteikumi" ir materiāli nosacījumi, es norādu, ka Tiesa ir nospriedusi, ka dalībvalsts ieviestie integrācijas pasākumi Direktīvas 2003/86 7. panta 2. punkta izpratnē ir saderīgi ar šo direktīvu tikai tad, ja šāda pienākuma piemērošanas nosacījumi nepadara neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina tiesību uz ģimenes atkalapvienošanos īstenošanu [39].

67. Šajā ziņā atbilstoši samērīguma principam, kas ir viens no Savienības tiesību vispārējiem principiem, pasākumiem, kuri ir ieviesti ar valsts tiesisko regulējumu, ar ko ir transponēta Direktīvas 2003/86 7. panta 2. punkta pirmā daļa, ir jābūt piemērotiem, lai sasniegtu šā tiesiskā regulējuma mērķus, un tie nedrīkst pārsniegt to sasniegšanai vajadzīgo [40].

68. Manuprāt, tas tā vēl jo vairāk ir saistībā ar nosacījumiem, kas ir piemērojami patstāvīgas uzturēšanās atļaujas piešķiršanai Direktīvas 2003/86 15. panta 4. punkta izpratnē.

69. Šajā lietā Nīderlandes tiesiskajā regulējumā paredzētais nosacījums par sabiedriskās integrācijas pārbaudījuma nokārtošanu, manuprāt, ir nesamērīgs divu iemeslu dēļ.

70. Vispirms es atgādinu, ka personām, kurām ir tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, ir jāveic integrācijas pasākumi pirms viņu uzturēšanās, un tas ļauj viņiem iegūt elementāras zināšanas, tostarp, valodas zināšanas, kas nepārprotami ir noderīgas, lai izveidotu saites ar uzņemošo dalībvalsti [41]. Taču, paredzot otro eksāmenu, varētu tikt apšaubīta pirmā sabiedriskās integrācijas pārbaudījuma "integrēšanās efektivitāte" un lietderība Direktīvas 2003/86 7. panta 2. punkta mērķiem. Saskaņā ar minētās direktīvas 15. apsvērumu ir "jāveicina ģimenes locekļu integrācija". Ņemot vērā šo mērķi, apgādnieka ģimenes locekļi būtu jāintegrē, lai valstspiederīgie, kuri to vēlas, var iegūt no apgādnieka neatkarīgu un autonomu statusu un vairs nebūtu atkarīgi no apgādnieka uzturēšanās atļaujas. Proti, šie valstspiederīgie būtu jāintegrē, ņemot vērā viņu elementārās holandiešu valodas zināšanas, kuras viņi ir ieguvuši līdz šī pirmā pārbaudījuma laikam, un Nīderlandes iestādēm nebūtu jāveic otrā atlase, kas ir balstīta uz trešās valsts valstspiederīgā valodas un kultūras zināšanu padziļināšanos. Turklāt, pēc

37 Skat. Padomes 2002. gada 26. novembra dokumentu Nr. 14272/02. Direktīvas 2003/86 7. panta 2. punktā ir noteikts, ka "dalībvalstis var pieprasīt trešo valstu pilsoņiem īstenot integrācijas pasākumus saskaņā ar valsts tiesību aktiem".

38 Skat. šo secinājumu 51. un 52. punktu.

39 Pēc analoģijas skat. spriedumu P. un S. (45. punkts un tajā minētā judikatūra).

40 Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2012. gada 26. aprīlis, Komisija/Nīderlande (C-508/10, EU:C:2012:243, 75. punkts), un – šajā nozīmē – spriedumu K. un A. (51. punkts).

41 Spriedums P. un S. (47. un 48. punkts) un spriedums K. un A. (54. un 55. punkts).

prasītāju C. un A. domām, iespējas sekmīgi nokārtot minēto pārbaudījumu ir mazas [42]. Ciktāl šis otrais sabiedriskās integrācijas pārbaudījums tā nenokārtošanas gadījumā trešās valsts valstspiederīgajiem varētu izraisīt tiesisko nenoteiktību, minētais pārbaudījums viņus attur [no tā kārtošanas].

71. Turklāt piekļuve pārbaudījumam un tādējādi šī pārbaudījuma sekmīga nokārtošana padara neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtina tiesību uz patstāvīgu uzturēšanās atļauju iegūšanu.

72. Pirmkārt, sabiedriskās integrācijas pārbaudījuma finansiāla pieejamība var būt šķērslis. Kā apgalvo prasītāji C. un A., apmācības izmaksas (valodas un sabiedriskās integrācijas kursi), kā arī pārbaudījuma sagatavošana un kārtošana izmaksā no 4000 EUR līdz 10000 EUR, šī summa ir jāsedz pārbaudījuma kārtotājam, un to nefinansē valsts. Nīderlandes valdība gan norādīja, ka pastāv aizdevuma sistēma, kas ir ieviesta, ņemot vērā aizņēmēja spēju to atmaksāt. Tomēr, pēc prasītāju C. un A. domām, tā neattiecoties uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuriem ir piemērojams Direktīvas 2003/86 15. pants. Turklāt ir jānorāda, ka aizdotā summa ir jāatmaksā, un katrā ziņā tā ir liela naudas summa, turklāt arī Eiropas pilsoņiem. Prasītāji C. un A. arī apgalvo, ka šajās izmaksās ir iekļautas pieteikšanās pārbaudījumam izmaksas (350 EUR) [43], kas ir jāmaksā atkārtoti, lai iegūtu tiesības vēlreiz kārtot pārbaudījumu, ja iepriekšējās reizēs pārbaudījums nav nokārtots [44]. Ciktāl šī prasība, jo tā ir īpaši apgrūtinoša, attur no patstāvīgas uzturēšanās atļaujas pieteikuma iesniegšanas, šis nosacījums ir tāds, kas kavē minēto atkalapvienošanos, nevis to atvieglo. Tātad tas ir ierobežojums, kas var liegt Direktīvas 2003/86 15. pantam tā lietderīgo iedarbību.

73. Otrkārt, pārbaudījuma pieejamība pati par sevi praksē ir šķērslis, kas sarežģī integrācijas mērķa sasniegšanu. Ir jāņem vērā attiecīgo apgādnieka ģimenes locekļu īpašie individuālie apstākļi, piemēram, vecums, izglītības līmenis, finansiālā situācija vai veselības stāvoklis, lai atbrīvotu šīs personas no pienākuma sekmīgi nokārtot tādu pārbaudījumu kā pamatlietā aplūkotais, ja izrādās, ka šo apstākļu dēļ minētās personas nespēj pieteikties šim pārbaudījumam vai to sekmīgi nokārtot. Pretējā gadījumā šādos apstākļos šāds pienākums varētu kļūt par šķērsli, kas ir grūti pārvarams, lai padarītu iedarbīgas tiesības uz patstāvīgas uzturēšanās atļaujas iegūšanu, kas ir paredzētas Direktīvā 2003/86 [45].

74. Taču Nīderlandes sistēmā apgādnieka ģimenes locekļa, kas ir trešās valsts valstspiederīgais, individuālie apstākļi Direktīvas 2003/86 17. panta izpratnē, šķiet, tiek ņemti vērā tikai pēc tam, kad patstāvīgas uzturēšanās atļaujas pieteikuma iesniedzējs ir nesekmīgi mēģinājis nokārtot pārbaudījumus. Proti, *Wi* 6. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir noteikts, ka personai, kam ir jākārto pārbaudījums, pirms tā var iegūt atbrīvojumu no tā, ir jāsniedz pierādījums, ka tā saprātīgi to nav nokārtojusi, lai arī bija apmeklējusi mācību kursus un vairākkārt mēģinājusi nokārtot sabiedriskās integrācijas pārbaudījumu [46]. Šo atbrīvojumu piešķir Valsts sekretārs trešās valsts valstspiederīgajam, kam ir jāsniedz pierādījums par saviem centieniem. Šajā sistēmā pirms pārbaudījuma kārtošanas būtu jāņem vērā patstāvīgas uzturēšanās atļaujas pieteikuma iesniedzēju individuālā situācija, kognitīvās spējas, viņu neaizsargātība [47], vecums, izglītības līmenis un veselības stāvoklis. Tad šī sistēma, manuprāt, būtu samērīgāka.

42 Tikai 49 % no apgādnieku ģimenes locekļiem, kuriem 2013. gada sākumā bija jākārto sabiedriskās integrācijas pārbaudījums, trīs gadus vēlāk nokārtoja otro sabiedriskās integrācijas pārbaudījumu.

43 Kā norādīts Komisijas ziņojumā Padomei un Eiropas Parlamentam par to, kā tiek piemērota Padomes Direktīva 2003/86/EK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (COM(2008) 610, galīgā redakcija, 2008. gada 8. oktobris, 10. un 11. lpp.), nodeva par administratīvajiem izdevumiem Nīderlandē ir 1368 EUR, vīzas pieprasījums ģimenes atkalapvienošanās nolūkā maksā 830 EUR, integrācijas tests – 350 EUR.

44 Pārbaudījumu var kārtot četras reizes.

45 Pēc analoģijas skat. spriedumu P. un S. (49. punkts) un spriedumu K. un A. (58.–60. punkts).

46 C. ieguva atbrīvojumu, jo viņa bija četras reizes mēģinājusi nokārtot pārbaudījumu un iesniedza mācību iestādes apliecinājumu par to, ka viņa bija noklausījusies 648 stundu mācību kursu.

47 Komisijas pamatnostādnes, 16. lpp.: "Turklāt īpaša uzmanība ir jāveltī apstāklim, ka sievietēm un meitenēm daudzās pasaules valstīs ir grūtāk piekļūt izglītībai un viņu rakstpratības līmenis var būt zemāks nekā vīriešiem." [Neoficiāls tulkojums]

75. Kompetentajām valsts iestādēm (un tostarp valsts tiesām) Direktīvas 2003/86 īstenošanā un pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos izskatīšanā ir jāveic visu iesaistīto interešu līdzsvarota un saprātīga novērtēšana, īpaši ņemot vērā bērnu intereses [48].

76. Tāpēc, manuprāt, uz otro prejudiciālo jautājumu ir jāatbild šādi: Direktīvas 2003/86 15. panta 1. un 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā ir paredzēts, ka patstāvīgas uzturēšanās atļaujas pieteikumu, ko ir iesniedzis trešās valsts valstspiederīgais, kurš ir likumīgi uzturējies dalībvalsts teritorijā ģimenes atkalapvienošanās nolūkā vairāk nekā piecus gadus, var noraidīt tāpēc, ka nav ievēroti valsts tiesībās paredzētie integrācijas nosacījumi, jo šie nosacījumi ir tādi materiāli nosacījumi, kas nav paredzēti Direktīvas 2003/86 15. panta 1. un 4. punktā.

C. Par datumu, no kura patstāvīgas uzturēšanās atļaujas pieteikums rada sekas Direktīvas 2003/86 15. panta 1. un 4. punkta izpratnē

77. Prasītājai C. no 2008. gada 5. novembra ir uzturēšanās atļauja pie laulātā. Tā kā no 2014. gada 10. februāra, kā norāda Nīderlandes iestādes, C. vairs nedzīvoja pie sava laulātā, Valsts sekretārs anulēja uzturēšanās atļauju pie laulātā ar atpakaļejošu spēku, jo šīs uzturēšanās atļaujas tiesiskais pamats bija zudis. Tātad C. likumīgā uzturēšanās tika pārtraukta [49]. Valsts sekretārs piešķīra viņai patstāvīgu uzturēšanās atļauju no dienas, kurā C. izpildīja nosacījumu attiecībā uz sabiedriskās integrācijas pienākumu, proti, no 2015. gada 16. februāra. C. apgalvo, ka jau no dienas, no kuras viņa likumīgi uzturējās Nīderlandē vairāk nekā piecus gadus ģimenes atkalapvienošanās nolūkā, viņa izpildīja nosacījumus, lai saņemtu patstāvīgu uzturēšanās atļauju.

78. Ja patstāvīgas uzturēšanās atļaujas pieteikums ir iesniegts pēc likumīgas piecu gadu uzturēšanās ģimenes atkalapvienošanās nolūkā, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai valsts tiesiskais regulējums [50] par patstāvīgu uzturēšanās atļauju, kurā ir noteikts, ka patstāvīga uzturēšanās atļauja ir jāizsniedz no dienas, kurā trešās valsts valstspiederīgais pierāda, ka viņš ir izpildījis visus integrācijas nosacījumus, tostarp nosacījumu par integrācijas pārbaudījuma nokārtošanu un/vai ne agrāk kā no minētā pieteikuma saņemšanas dienas, ir saderīgs ar Direktīvas 2003/86 15. panta 1. un 4. punktu.

79. Iesniedzējtiesa uzskata, ka Direktīvas 2003/86 15. panta formulējumā nav nepārprotami norādīta diena, no kuras ir jāpiešķir minētā uzturēšanās atļauja. Iesniedzējtiesa ierosina divas minētās direktīvas 15. panta 1. un 4. punkta interpretācijas. Pirmkārt, šķiet, ka no 15. panta 4. punkta izriet, ka dalībvalstis valsts tiesībās paredz procesuālus noteikumus, kas ir piemērojami patstāvīgas uzturēšanās atļaujas piešķiršanai un tās ilgumam. Tādējādi dalībvalstis nosakot, no kuras dienas stājas spēkā minētā uzturēšanās atļauja. Otrkārt, iesniedzējtiesa uzskata, ka saskaņā ar Direktīvas 2003/86 15. panta 1. punktu tiesības saņemt patstāvīgu uzturēšanās atļauju rodas vēlākais pēc piecu gadu likumīgas uzturēšanās un ir iegūstamas automātiski pieteikuma iesniegšanas dienā. Tādējādi, pat ja trešās valsts valstspiederīgais pieprasa patstāvīgu uzturēšanās atļauju pēc vairāk nekā piecu gadu ilgas uzturēšanās, tas nekavē tiesību saņemt patstāvīgu uzturēšanās atļauju rašanos iepriekš.

80. Savukārt es uzskatu, ka tādā gadījumā, ja valsts tiesību aktos tiesības saņemt patstāvīgu uzturēšanās atļauju ir pakārtotas iepriekš iesniegtam pieteikumam, tiesību saņemt patstāvīgu uzturēšanās atļauju sekām būtu jāsākas *vēlākais* minētā pieteikuma iesniegšanas dienā. Šai uzturēšanās atļaujai būtu jābūt deklaratīvai.

48 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 6. decembris, O u.c. (C-356/11 un C-357/11, EU:C:2012:776, 81. punkts).

49 Likumīgas uzturēšanās pārtraukums var nelabvēlīgi ietekmēt iespēju lūgt pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļauju un tiesības uz Nīderlandes valstspiederību, kuras iegūšanai ir prasīts likumīgas un pastāvīgas uzturēšanās periods dalībvalsts teritorijā.

50 Šajā gadījumā *Vw 2000* 26. panta 1. punkts.

81. Šajā ziņā es atgādinu, ka Direktīvas 2003/86 15. panta 1. punktā ir paredzēts, ka "ne vēlāk kā pēc piecu gadu uzturēšanās un pie nosacījuma, ka ģimenes locekļiem nav piešķirta uzturēšanās atļauja citu iemeslu, nevis ģimenes atkalapvienošanās dēļ, [viņi], *nepieciešamības gadījumā, iesniedzot pieteikumu*, ir tiesīg[i] saņemt patstāvīgu uzturēšanās atļauju, kas nav saistīta ar apgādnieka uzturēšanās atļauju" [51]. Direktīvas 2003/86 15. panta 1. punkta formulējums, kurā ir lietota vārdkopa "nepieciešamības gadījumā, iesniedzot pieteikumu", padara patstāvīgas uzturēšanās atļaujas pieteikuma iesniegšanu par fakultatīvu. Pienākums iesniegt šādu pieteikumu ir paredzēts vienā no "noteikumiem, kas attiecas uz [..] uzturēšanās atļaujas piešķiršanu", kurus dalībvalstis var noteikt saskaņā ar Direktīvas 2003/86 15. panta 4. punktu. Ar šīs direktīvas 15. panta 1. un 4. punktu ir atļauta piemērošana, kas dažādās dalībvalstīs ir atšķirīga. Dalībvalstīs, kurās patstāvīgas uzturēšanās atļaujas izsniegšana ir pakārtota pieteikuma iesniegšanai, patstāvīga uzturēšanās atļauja materializējas un kļūst efektīva brīdī, kad šis pieteikums tiek iesniegts valstu kompetentajās iestādēs. Tādējādi patstāvīgas uzturēšanās atļaujas sekas rodas no minētā pieteikuma iesniegšanas dienas, un tas atbilst Direktīvas 2003/86 15. panta 1. punktam, kurā ir noteikts, ka tiesības saņemt patstāvīgu uzturēšanās atļauju pastāv "ne vēlāk kā pēc piecu gadu uzturēšanās".

82. Turklāt pieteikuma iesniegšanas diena, manuprāt, ir jāuzskata par datumu, no kura patstāvīga uzturēšanās atļauja kļūst iedarbīga, jo tā ļauj garantēt vienādu attieksmi pret visiem pieteikuma iesniedzējiem, kuri hronoloģiski atrodas tādā pašā situācijā, nodrošinot, ka pieteikuma apmierināšana principā ir atkarīga no pieteicēja, nevis iestādes apstākļiem, piemēram, pieteikuma izskatīšanas ilguma [52]. Šāds risinājums ir saderīgs ar Direktīvas 2003/86 15. panta 1. punkta formulējumu.

83. Turklāt tas, ka Direktīvas 2003/86 15. panta 1. punkts tiek interpretēts tikko ierosinātajā nozīmē, ļauj nodrošināt patstāvīgas uzturēšanās atļaujas pieteikuma iesniedzējiem lielāku tiesisko noteiktību. Tādās īpaši sarežģītās situācijās, kas ir minētas šīs direktīvas 15. panta 3. punktā, trešās valsts valstspiederīgajam, kas iesniedz patstāvīgas uzturēšanās atļaujas pieteikumu tieši pēc laulības vai ģimenes attiecību izbeigšanas, nedraudētu viņa likumīgās uzturēšanās pārtraukums. Apstāklis, ka pieteikuma iesniegšanas diena tiktu noteikta kā diena, no kuras patstāvīga uzturēšanās atļauja rada sekas, ļautu trešās valsts valstspiederīgajiem, kuriem nav piemērojams Direktīvas 2003/86 15. panta 3. punkts, paredzēt iespējamu likumīgas uzturēšanās pārtraukumu un tādējādi nodrošināt lielāku tiesisko noteiktību. Ja formāls nosacījums, piemēram, prasība iesniegt personu apliecinošu dokumentu vai administratīvu dokumentu, tiktu izpildīts vēlāk, tiesības saņemt patstāvīgu uzturēšanās atļauju tiktu piešķirtas no pieteikuma iesniegšanas dienas ar atpakaļejošu spēku.

84. Pamatojoties uz iepriekš izklāstīto, es ierosinu secināt, ka Direktīvas 2003/86 15. panta 1. un 4. punktam nav pretrunā tas, ka patstāvīgu uzturēšanās atļauju var izsniegt no minētās atļaujas pieteikuma iesniegšanas dienas un attiecīgā gadījumā – no šīs dienas ar atpakaļejošu spēku.

V. Secinājumi

85. Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, es iesaku Tiesai uz *Raad van State* (Valsts padome, Nīderlande) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Tiesa ir kompetenta atbildēt uz iesniedzējtiesas uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem, kas attiecas uz Padomes Direktīvas 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos interpretāciju strīdos saistībā ar apgādnieku, kas ir Nīderlandes valstspiederīgie, ģimenes locekļu uzturēšanās tiesībām, ciktāl Nīderlandes tiesības šī direktīva ir atzīta par tieši un beznosacījuma veidā piemērojamu šiem ģimenes locekļiem.

51 Mans izcēlums.

52 Pēc analoģijas skat. spriedumus, 2014. gada 17. jūlijs, *Noorzia* (C-338/13, EU:C:2014:2092, 17. punkts), un 2018. gada 12. aprīlis, A un S (C-550/16, EU:C:2018:248, 60. punkts).

2) Direktīvas 2003/86 15. panta 1. un 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā ir paredzēts, ka patstāvīgas uzturēšanās atļaujas pieteikumu, ko ir iesniedzis trešās valsts valstspiederīgais, kurš ir likumīgi uzturējies dalībvalsts teritorijā ģimenes atkalapvienošanās nolūkā vairāk nekā piecus gadus, var noraidīt tāpēc, ka nav ievēroti valsts tiesībās paredzētie integrācijas nosacījumi, jo šie nosacījumi ir tādi materiāli nosacījumi, kas nav paredzēti Direktīvas 2003/86 15. panta 1. un 4. punktā.

3) Direktīvas 2003/86 15. panta 1. un 4. punktam nav pretrunā tas, ka patstāvīgu uzturēšanās atļauju var izsniegt no minētās atļaujas pieteikuma iesniegšanas dienas un attiecīgā gadījumā – no šīs dienas ar atpakaļejošu spēku.